

*«pour passer du stade de la concurrence coupe-gorge entre les nationalismes, dont chacun ne peut supporter d'autre loi que la sienne, à un régime de coopération internationale».*¹⁷¹

*Nous rendons justice au mérite de M. Mor d'avoir traité un document bien important pour l'histoire du droit et l'ethnographie slovènes et d'en avoir donné une bonne interprétation du texte. Mais en ce qui concerne la comparaison et l'explication, il aurait fait bien de se conformer aux paroles de son collègue de Turin, Fulvio Maroi qui rappelle aux historiens de droit italiens la nécessité de connaître les droits de leurs voisins slaves.*¹⁷²

K PREKOPAVANJU MRLIČEV PRI SLOVANIH

Milko Matičetov

V prvem letniku »Ricerche Slavistiche« (1952, 76—77) je prof. Evel Gasparini, naslednik našega rojaka A. Resa na beneški univerzi, navedel med drugim nekaj svojih misli o prekopavanju mrličev pri južnih Slovanih, urednik zagrebške revije »Slovo« (I, 1952, 81—82) pa se mu je uprl. Gasparinijev odgovor v Ric. Slav. (II, 1953, 179—183) priča, da se lahko razvije diskusija, ki bo tem koristnejša, čim več konkretnih dejstev bo tako prišlo v evidenco.

K makedonskemu prekopavanju, posebej k poljubljanju lobanje, naj tu prepisem z roba svojega Schneeweisa — str. 142 — dve opozorili na sorodna mesta v slovanskem ljudskem pripovedništvu: 1. češka zgodba, Fricz-Leger, La Bohême historique, pittoresque et littéraire, 1867, 344 (povzetek glej v sofijskem »Sborniku za nar. umotvorenija« II, 142); 2. ukrajinska zgodba iz Vasilkovskega okraja (Sb. nar. um. II, 145—146). Če pomislimo, da v ljudskih pripovedih večkrat živi spomin na stare navade, potem bo tu le mogoče videti neko zvezo. Spoštovanje do ostan- kov rajnih — posebno do lobanje — je v obeh navedenih zgodbah brez dvoma podobno Schneeweisovim primerom.

Kako pa je s prekopavanjem pri Slovencih, dosedanja literatura o običajih molči. V Orlovem pregledu n. pr. se poglavje o smrti in pogrebu konča ob obletnici (NS I, 314). Ko se je v tej zadevi obrnil name prof. Gasparini, sem mu lahko postregel samo z nekaj skromnimi podatki — po nedavnih lastnih poizvedbah — za Lesce pri Bledu, za Kranjsko goro in za Žabnice v Kanalski dolini, kjer so ob prekopu lobanjo umili, zavili v nov prt in položili spet v grob, k novemu mrliču (gl. Ric. Slav. II, 180). Gradivo sem dal na razpolago brez komentarjev, saj o navadi niti ne vemo, kje je še vse pri nas znana. Za zdaj je izpričana le na severo-zahodnih slovenskih tleh, zato bi ne bilo nápak pogledati, prvič ali nimajo morda kaj podobnega tudi zahodni sosedje Furlani in koroški Nemci, drugič ali na širšem alpskem območju res ni nobenega pojava, ki bi vsaj od daleč imel kaj skupnega s prekopavanjem in s skrbjo, ki se pri nas izkazuje lobanji.

No, taki pojavi obstoje — prim. v zborniku M. Andree-Eys, *Volkskundliches aus dem bayrisch-österreichischen Alpengebiet, Braunschweig 1910, 147—155: Schädekultus im Alpenlande*. Avtorica poroča celo o poslikovanju lobanj po prekopu, posebej pa se zadržuje pri karnerjih. Te pokopališčne stavbe — kostnice — so bile nekaj razširjene tudi po Slovenskem; v naš čas so se rešile na ozemlju LRS samo tri (Gornji Mokronog na Dolenjskem, Jarenina na Štajerskem in Libeliče na Koroškem), na slovenskem Koroškem v Avstriji pa nekaj več. (Vsa dosegljiva pričevanja o slovenskih karnerjih je zbral M. Zadnikar, ki bo svoje izsledke kartografsko ponazoril v disertaciji »Romanska arhitektura na Slovenskem«.) Ob karnerjih, ki so pri nas doživeli svoj razcvet v romaniki in posamič nastajali tudi v gotiki, kasneje pa začeli propadati, tako da je protireformacijsko 17. stoletje z njimi neusmiljeno opredelilo, pa se odpira vrsta nerešenih etnografskih vprašanj. Ali so se s sprejemom te alpske oblike shranjevanja kostnih ostankov zadevni slovenski običaji bistveno spremenili? Ali je bil prenos kosti iz prekopenega groba v karner zvezan s posebnim obredjem? Ali je po razpadu, opustitvi, nekod morda po nasilni odstranitvi karnerjev spet zavladalo stanje iz časov, ko ti sploh še niso bili znani? Na ta in druga vprašanja bo treba odgovoriti, če hočemo zadovoljivo pojasniti umivanje lobanje v Kanalski in gornji Savski dolini.

Šele takrat, ko nam ta pojav lokalno ne bo več uganka in ko bodo raziskane morebitne zveze proti severu in jugu, zahodu in vzhodu, bomo mogli zatrdno reči, če se nekatere oblike srbskega in makedonskega prekopavanja ujemajo s slovenskim samo po naključju, ali pa gre res za sorodnost, ki je po arealni metodi ali kako drugače razložljiva.

Résumé

SUR LA RÉEXHUMATION AUPRÈS DES SLAVES

*Au sujet d'une notice du prof. E. Gasparini (Nota sul costume riesumatorio degli Slavi, « Ricerche Slavistiche » II, 1953, 179 ss.), l'auteur rapporte deux contes populaires slaves — l'un tchèque et l'autre ukrainien — qui évoquent, à peu près, des situations de ce genre (« Sbornik za narodni umotvore-nija » II, 1890, 142 et 145). Quant au nettoyage du crâne et au coutume de l'envelopper dans un drap neuf, récemment découverts dans le Nord-Ouest du territoire ethnique slovène (Zabnice, Kranjska gora, Lesce), l'auteur est d'avis qu'il faudrait, tout d'abord, essayer d'éclaircir ce coutume par des phénomènes de la zone alpine (cfr. p. e. M. Andree-Eys, *Volkskundliches aus dem bayr.-österreich. Alpengebiet, 1910, 147 ss.*), et que ce n'est qu'ensuite qu'on pourrait penser à une connexion avec la réexhumation auprès des Serbes et auprès des Macédoniens.*